

Sygn. akt II CK 337/05

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Frąckowiak (przewodniczący)

SSN Antoni Górski (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

Protokolant Anna Wasiak

w sprawie z powództwa Z. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezydentowi Miasta P.

oraz Wojewodzie [...]

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 26 stycznia 2006 r.,

kasacji powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 17 listopada 2004 r.,

oddala kasację.

Uzasadnienie

Powód dochodzi zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa 110. 000 zł. odszkodowania za bezprawnie, jego zdaniem, przejętą działkę gruntu o pow. 1.012 m², stanowiącą część większej działki położonej w Z., dla której założona została księga wieczysta Kw [...].

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 19 stycznia 2001 r. oddalił powództwo, ustalając następujący stan faktyczny:

Właścicielką nieruchomości o pow. 1.441 m², wpisanej do księgi wieczystej Kw [...], była matka powoda J. M., która nabyła ją 2 stycznia 1962 r. Prawomocnym wyrokiem z dnia 27 lutego 1971 r. powód został skazany za zagarnięcie mienia społecznego m. in. na karę konfiskaty. Stosując domniemania prawne wynikające z ówczesnie obowiązującego ustawodawstwa karnego, Prokuratura uznała, że działka zapisana w Kw [...] należała do skazanego, wydając postanowienie o jej zabezpieczeniu. Państwowe Biuro Notarialne uwzględniło wnioski o zamieszczenie wzmianki w księdze wieczystej o zabezpieczeniu przepadku majątku. Na podstawie prawomocnego wyroku Sądu karnego i decyzji Skarbowego Urzędu Komorniczego z dnia 2 kwietnia 1973 r. Państwowe Biuro Notarialne w P. wpisało w księdze Kw [...] jako właściciela Skarb Państwa.

Pierwotna właścicielka działki J. M. wystąpiła z pozwem do sądu o wyłączenie tej nieruchomości od kary konfiskaty, lecz pozew ten został prawomocnie odrzucony postanowieniem z dnia 19 lipca 1972 r.

Nieruchomość Kw [...] została podzielona na działki, a wyodrębniona w ten sposób działka nr 303/2 o pow. 1012 m² przeznaczona do sprzedaży. Umową notarialną z dnia 26 czerwca 1985 r. Skarb Państwa sprzedał ją E. i H. małż. J. Działka ta została odłączona z dotychczasowej księgi wieczystej i zapisana w nowej księdze o numerze Kw [...] jako własność małżonków J. W ten sposób w dotychczasowej księdze Kw pozostały działki o nr 303/3, 303/4 i 303/5 o łącznej powierzchni 429 m², należące do Skarbu Państwa. Decyzją z dnia 5 lipca 1993 r. Wojewoda przekazał tę nieruchomość Gminie Miasta P., która została wpisana jako jej właściciel.

W dniu 9 czerwca 1993 r. została wniesiona przez Ministra Sprawiedliwości rewizja nadzwyczajna od orzeczenia Sądu odrzucającego pozew J. M. o wyłączenie od konfiskaty nieruchomości Kw [...]. Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 16 listopada 1993 r. uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. W toku postępowania w miejsce zmarłej matki wstąpił do procesu powód, jako jej następca prawny. Powód zmienił żądanie w tamtej sprawie, rezygnując z popierania powództwa z art. 137 dawnego kodeksu karnego wykonawczego i wniósł o uzgodnienie treści księgi wieczystej Kw [...] z rzeczywistym stanem prawnym. Wyrokiem z dnia 6 kwietnia 1995 r. Sąd Okręgowy w P. uwzględnił to roszczenie, nakazując wpisanie w księdze wieczystej Kw [...], prowadzonej dla nieruchomości o pow. 1.441 m², w miejsce Miasta P., powoda - jako jej właściciela. Powołując się na to orzeczenie powód wystąpił przeciwko Skarbowi Państwa o wydanie mu tej nieruchomości. Wyrokiem z dnia 10 marca 1998 r. Sąd Okręgowy w P. oddalił żądanie w części dotyczącej wydania działki nr 303/2 o pow. 1.012 m², wskazując, że Skarb Państwa nie włada nią od 1985 r., t. j. od chwili sprzedaży małżonkom J. W tej sytuacji powód wezwał pozwanego do zapłaty odszkodowania w wysokości 110.000 zł, a po odmowie wystąpił z roszczeniem odszkodowawczym w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy oddalił powództwo, uznając, że powód nie wykazał ani winy ani bezprawności w postępowaniu Skarbu Państwa dotyczącego przejęcia działki 303/2. Niezależnie od powyższego uznał, że roszczenie powoda uległo przedawnieniu na podstawie art. 442 § 1 k.c., licząc początek biegu terminu przedawnienia od daty sprzedaży działki w 1985 r.

Apelacja powoda od tego orzeczenia została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 17 listopada 2004 r. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że powód nie musiał wykazywać winy pozwanego, gdyż dla przypisania odpowiedzialności Skarbowi Państwa wystarczy bezprawność działania. Za prawidłowe uznał jednak stanowisko Sądu Okręgowego, że pozwany dokonując sprzedaży działki działał w granicach ówczesnie obowiązującego prawa, wobec czego powództwo oparte na podstawie art. 417 k.c. zostało słusznie oddalone. Podzielił też Sąd Apelacyjny pogląd o przedawnieniu roszczenia powoda zgodnie z art. 442 § 1 k.c.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył powód kasacją, zarzucając naruszenie art. 442 k.c. a w uzasadnieniu kasacji powołał się dodatkowo na to, że nawet gdyby przyjąć, że zastosowanie terminu przedawnienia było formalnie zgodne z prawem, to skorzystanie przez pozwanego z zarzutu przedawnienia stanowiło nadużycie prawa, które nie zasługiwało na ochronę, stosownie do treści art. 5 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 442 § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże w każdym wypadku roszczenie przedawnia się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę. W niniejszej sprawie nie ulega kwestii, że powód znał zarówno treść wyroku orzekającego konfiskatę, jak i postanowienie o odrzuceniu pozwu o zwolnienie spornej działki spod konfiskaty. Wiedział też o fakcie sprzedaży działki w 1985 r. przez Skarb Państwa małżonkom J. Przyjmując zatem, jak to uczynił Sąd Apelacyjny, najkorzystniejszą dla powoda ewentualność liczenia początkowej daty przedawnienia do daty umowy sprzedaży, trzeba uznać, że termin przedawnienia zgłoszonego roszczenia odszkodowawczego z tego przepisu dawno już upłynął. Wbrew bowiem przekonaniu skarżącego, dla powstania tego roszczenia nie ma żadnego znaczenia ani data wyroku Sądu Okręgowego z 1995 r., którym nakazano uzgodnienie na korzyść powoda treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, ani wyrok Sądu Apelacyjnego z 1998 r., w którym wspomniano o możliwości dochodzenia przez niego odszkodowania. Jeśli zaś chodzi o źródło szkody powoda, to należy go postrzegać wprawdzie w orzeczeniach sądowych, ale znacznie wcześniejszych; zwłaszcza zaś w postanowieniu Sądu z 19 lipca 1972 r. odrzucającego pozew o wyłączenie nieruchomości od konfiskaty. Rozwijanie tego wątku jest jednak niecelowe z tego względu, że nie był on poruszany w żadnym z etapów postępowania w niniejszej sprawie.

Akceptując stanowisko Sądu Apelacyjnego o przedawnieniu roszczenia powoda, nie sposób jest doszukać się jakichś szczególnych okoliczności, które mogłyby dać podstawę od oceny, że skorzystanie przez stronę powodową z uprawnienia do

zgłoszenia zarzutu przedawnienia stanowiło nadużycie prawa. Także więc powoływanie się w uzasadnieniu podstaw kasacji na naruszenie art. 5 k.c. okazuje się bezzasadne. Dlatego też kasację oddalono (art. 393¹² k.p.c.).